

KARLŠTEJN

8

MĚSTYS KARLŠTEJN

Obec se původně jmenovala Budňany podle dřevěných bud, které si postavili zedníci a řemeslníci budující hrad Karlštejn, který založil císař Karel IV. roku 1348, a stala se součástí karlštejnského panství. Roku 1794 byla na základě dekretu císaře Františka I. povýšena na městys. Součástí dnešního městyse je i dříve samostatná obec Poučnick s osadami Krupná a Klučice. Poučnick je starší než hrad sám. První zprávy pocházejí z roku 1263 a Krupná se poprvé připomíná roku 1271. V roce 1952 byly Budňany a Poučnick s osadami spojeny v jednu obec s názvem Karlštejn. Před tímto rokem patřil název Karlštejn pouze hradu, poště a nádraží.

Kostel sv. Palmácia nechal Karel IV. postavit roku 1351 s hřbitovem na Budňanské skále, která je uznávaná jako geologické rozhraní siluru a devonu. Kostel byl vysvěcen roku 1357 arcibiskupem Arnoštem z Pardubic. V okolí kostela byly založeny vinice a chmelnice.

Hrad je obklopen pěti malebnými vrchy - pěti strážci hradu – Kneží horou, Haknovcem, Haknovou, Plešivcem a Javorkou, které jsou součástí Chráněné krajinné oblasti Český kras a Národní přírodní rezervace Karlštejn.

Nejcennější památkou v obci je barokní fara z roku 1725 a socha sv. Šebestiána ochránce hrncířů, zahradníků a vojáků z dílny sochaře Matyáše Bernarda Brauna z roku 1714.

Dnes má městys 760 obyvatel a je rozdělen řekou Berouňkou na dvě části, levá část s hradem je zaměřena na turistiku a pravá část je spíše oázou klidu. Pod hradem najdete budovu základní školy do 5. třídy z roku 1837 - v obci se školství datuje již od dob Karla IV., kdy se vyučovalo hlavně zpěvu.

Městys Karlštejn má uzavřeno partnerství s italským městem Montecarlo, francouzským Althen des Paluds a německým Mylau.

Za pozornost stojí zcela ojedinělá původní nástěnná výzdoba v Kapli sv. Kříže ze 14. století tvořená 129 deskovými obrazy Mistra Theodorika. Stěny i strop kaple pokrývá zlacená výzdoba, do níž jsou zasazeny polodrahokamy a skleněné čočky, které vytváří na stropní klenbě iluzi hvězdného nebe. Není divu, že již kronikáři Karlovy doby napsali ve svých záznamech, že není v celém světě kaple takové nádhery.

Kostel sv. Palmácia

Socha sv. Šebestiána

HRAD KARLŠTEJN

Vrcholně gotický hrad založený v roce 1348 zaujímá mezi českými hradmi zcela výjimečné postavení. Byl vybudován českým králem a římským císařem Karlem IV. jako místo pro uložení královských pokladů, především sbírek svatých relikvií a říšských korunovačních klenotů. Stavebně byl hrad dokončen v roce 1365, kdy byla vysvěcena Kaple sv. Kříže ve Velké věži. Na počátku husitských válek byly z bezpečnostních důvodů na Karlštejn převezeny české korunovační klenoty, které zde s krátkými přestávkami zůstaly uloženy téměř 200 let. Ke každoroční přepravě klenotů do Prahy sloužil pozlacený kočár, který až do 16. století stával u císařského paláce. Později byl hrad upraven pozdně goticky a renesančně. Na konci 19. století, při poslední stavební úpravě, získal hrad dnešní vzhled. Velmi působivé je zachované původní stupňovité uspořádání jednotlivých hradních budov.

VINICE

Stejně jako vše krásné a památné na Karlštejně počala i historie místního vinařství v době budování hradu. Ne jinak nežli s láskou „jako stálý zbroj libosti“ založil Karel IV. první vinici pod hradem. Réva, kterou dovezl z daleké Francie i Rakouska, si zamilovala naši půdu a lid

miloval révu. Výsledkem byly rozsáhlé vinice v širokém okolí. Karel IV. rovněž stanovil viniční práva na podporu a ochranu vinic a současně omezil dovoz vína ze zahraničí, čímž zajistil prosperitu vinařnictví, práci poddaným a velký příjem měšťům. Rozkvět trval až do 16. století.

Potom nastal postupný úpadek v celých Čechách, a tedy i na Karlštejně.

Sláva karlštejnského vinařství je obnovována od roku 1920, kdy zde byla založena Výzkumná stanice vinařská. Ta dnes obhospodařuje 10,5 hektarů vinic.

Na Karlštejně byla obnovena i tradice vinobraní, které se koná každoročně poslední víkend v září. Tak stejně jako král Karel s Buškem z Velhartic, můžete i Vy zasednout k dubovému stolu a okusit naše víno, které „zprvu trpké zdá se...“.

Úřad městyse Karlštejn
267 18 Karlštejn 185
tel./fax: 311 681 213, 311 681 147
www.obeckarlstejn.cz

Státní hrad Karlštejn
267 18 Karlštejn 172
tel./fax: 311 681 695, 311 681 301
www.hradkarlstejn.cz

Výzkumná stanice vinařská Karlštejn
267 18 Karlštejn 98
tel.: 311 681 131
vsv@vurv.cz